

Nové administratívne členenie Slovenska

Pavol Korec, Viliam Lauko, Ladislav Tolmáči, Gabriel Zubriczký, Eva Mičietová: **Kraje a okresy Slovenska (Nové administratívne členenie)**. Vydavateľstvo Q111, Bratislava 1997, 391 strán.

Vydavateľstvo Q111 rozšírilo kolekciu svojich publikácií o zaujímavý titul. Je ním nová kniha *Kraje a okresy Slovenska*, ktorá bude mať široké využitie v rôznych oblastiach spoločenského života, nevynímajúc sféru ekológie a environmentalistiky. K čitateľovi sa jej prostredníctvom dostáva ucelený súbor najzákladnejších informácií o ôsmich krajoch a sedemdesiatich okresoch Slovenskej republiky, ktoré vzišli z nového administratívneho členenia ustanoveného Zákonom NR SR č. 221/1996 Z. z.

Publikácia sa člení na osem kapitol podľa krajov. Vnútorne členenie kapitol je jednotné. Úvodná časť patrí všeobecnej charakteristike príslušného kraja, nepresahuje rozsah tri a pol strany. Obsahuje údaje o *rozlohe, počte obyvateľov, hustote zaľudnenia, prírodných pomeroch, administratívnom vývoji, obyvateľstve, sídlach a hospodárstve*.

Za úvodnými informáciami nasledujú texty charakterizujúce jednotlivé okresy príslušného kraja (v abecednom poradí). Každému okresu venovali autori približne 3–5 strán textu (vrátane mapy okresu). Vnútorne usporiadanie týchto textov je podobné ako v prípade krajov (*rozloha, počet obyvateľov atď*). Údaje o **počte obyvateľov** sú k 1. januáru 1996.

Do statí o **prírodných pomeroch** autori zahrnuli informácie o geomorfologickej polohe príslušného okresu, jeho geologickej stavbe, vodstve, pôdach, vegetácii a živočíštvu. Klimatické pomery sú vyjadrené prostredníctvom stručných tabuliek obsahujúcich *priemerné mesačné teploty a priemerné mesačné zrážky* zaznamenané na reprezentatívnych klimatických stanicach.

State o **administratívnom vývoji** poskytujú veľmi stručný prierez históriou administratívneho usporiadania územia príslušného okresu (zvyčajne od 12. až 13. storočia).

Veľmi cenná je časť o **obyvateľstve** daného okresu, ktoré je charakterizované podľa *veku, národnosti a vzdelania*. Autori často upozorňujú čitateľov na zistené odchýlky od priemerných hodnôt (napr. dominanciu alebo absenciu niektorej vekovej alebo vzdelanostnej skupiny obyvateľstva v rámci okresu) a analyzujú ich príčiny.

V stati o **sídlach** sa uvádza *počet obcí* v okrese a *koľko z nich má štatút mesta*. Kompletný abecedný zoznam obcí príslušného okresu zaradili autori do zadnej časti knihy. Okrem veľmi stručnej textovej charakteristiky miest v okresoch má čitateľ k dispozícii tabuľkovo vyjadrenú informáciu o *vývoji počtu ich obyvateľov* v rokoch 1867, 1900, 1921, 1950, 1970 a 1995. Údaj o *percentuálnom zastúpení vidieckeho obyvateľstva* autori publikácie porovnávajú s celoslovenským priemerom. Výstižný obraz o sídelnej štruktúre konkrétneho okresu poskytujú aj tabuľkové údaje o *veľkosti štruktúre vidieckych obcí* (do 200, 200–499, 500–999 a vyše 1000 obyvateľov). Nechýba ani tabuľka s *pozoruhodnými údajmi o vidieckych obciach* v okrese (najstaršia, najmladšia, najnižšie položená, najvyššie položená, s najväčším katastrom, najmenším katastrom, najväčším a najmenším počtom obyvateľov).

V stati o **hospodárstve** sa uvádzajú charakteristiky *priemyslu* (nosné odvetvia a podniky), *poľnohospodárstva* (podmienky a tradície), *dopravy* (prítomnosť komunikácií nadregionálneho významu a hraničných priechodov, vzdialenosť sídla okresu od Bratislavy) a *cestovného ruchu* (centrá a lákadlá cestovného ruchu).

Na rozdiel od statí charakterizujúcich kraje, poskytujú texty o okresoch aj veľmi stručné údaje o **chránených územiach**. V podstate ide len o zoznam veľkoplošných i maloplošných chránených území ležiacich v okrese, alebo do neho zasahujúcich. Zoznam názvoslovne vychádza zo Zákona NR SR č. 287/1994 Z. z.

Každý okres má v publikácii svoju mapu. Výnimkou sú mestské okresy Bratislavy, resp. Košíc, ktoré sú zobrazené na spoločných mapách. Jedine okres Košice-okolie nemá žiadnu mapu. To znamená, že publikácia obsahuje celkovo 71 *schematických mápiet*. Mapky nie sú v rovnakej mierke (zväčša menšej ako 1:100 000) a čiernobiele zobrazenie sťažuje ich čitateľnosť. Viaceré sú neprehľadné, najmä kvôli nedostatočnej selekcii riečnej siete okresu, čo veľmi často komplikuje čitateľnosť iných kartografických prvkov (katastrálnych hraníc a komunikácií). Ako príklad možno uviesť mapu okresu Liptovský Mikuláš na s. 182. Okrem toho mapám chýba legenda a obvyklý ukazovateľ svetových strán.

Knihy *Kraje a okresy Slovenska* je vhodná pre rôzne inštitúcie a úrady samospráv i štátnej správy, vrátane úradov životného prostredia a správ chránených území. Aj keď ekologom a environmentalistom neprináša nič nové v ich predmetnej oblasti, poskytujú im rovnako cenné geografické informácie o okresoch a krajoch Slovenskej republiky. Aby však táto publikácia účinne slúžila svojmu účelu, musí sa aktualizovať minimálne každé dva roky.

Ján Lacika

Vstupujú aj do neviditeľného sveta

(O dielach ohodnotených Cenou Dušana Jurkoviča za rok 1997)

V architektonickej obci vyvolali tri Ceny Dušana Jurkoviča za r. 1997, udelené architektonickým dielam, isté diskusie. Podľa poroty mohli byť tri, lebo popri vlastných kvalitách zastupovali aj chýbajúce porovnateľné hodnoty v urbanizme a teórii. A tak na vernisáži *Salónu architektov* predstúpili tri autorské kolektívy – tvorcovia diel vyznačujúcich sa vysokými, no veľmi